

7. Донець Л.І. Основи підприємництва [текст]: навчальний посібник / Л.І. Донець, Н.Г. Романенко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 320 с.
8. Гой І.В. Підприємництво [текст] : навчальний посібник / І.В.Гой, Т.П.Смелянська – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 368 с.
9. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка [текст]: навч. посібник / Н.С.Краснокутська. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.
10. Федонін О. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка [текст]: навч.-метод. посіб. для самоств. вивч. дисц. / О. С. Федонін, І. М. Репіна, О. І. Олексюк. – К.: КНЕУ, 2005. – 216 с.
11. Іванов В.Б., Кохась О.М., Хмелевський С.М. Потенціал підприємства [текст]: Науково-метод. посіб. / В.Б. Іванов, О.М. Кохась, С.М. Хмелевський– К.: Кондор, 2009. – 300 с.
12. Добикіна О.К., Рижигов В.С., Касьянюк С.В., Кокотко М.Є., Костенко Т.Д., Герасимов А.А. Потенціал підприємства: формування та оцінка [текст]: Навчальний посібник / О.К. Добикіна, В.С. Рижигов, С.В. Касьянюк, М.Є. Кокотко, Т.Д. Костенко, А.А. Герасимов – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 208 с.
13. Стец І.І. Потенціал і розвиток підприємства [текст]: навчальний посібник / І.І. Стец – Тернопіль: Економічна думка, 2010. – 674 с.
14. Бачевський В. Є. Потенціал і розвиток підприємства [текст]: навч. посіб. / В.Є. Бачевський, І.В. Заблудська, О.О. Решетняк – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 400 с.
15. Касьянова Н. В. Потенціал підприємства: формування та використання. 2-ге вид. перероб. та доп. [текст]: підручник / Н. В. Касьянова, Д. В. Солоха, В. В. Морєва, О. В. Белякова, О. Б. Балакай. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 248 с.
16. Сабадирьова А. Л. Потенціал і розвиток підприємства [текст]: навчальний посібник / А. Л. Сабадирьова, О. М. Бабій, Т. В. Куклінова, Д. Є. Салавеліс – Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2013. – 343 с.
17. Ковальська Л. Л. Оцінка конкурентоспроможності регіону та механізми її підвищення : Монографія / Л. Л. Ковальська. – Луцьк : Надстир'я, 2007. – 420 с.

УДК 37. 015.6 «18/19»

Потапюк Л.М., к.п.н., доцент

Луцький національний технічний університет

Потапюк І.П., к.е.н., доцент

Полтавська державна аграрна академія

ПРОФЕСІЙНА ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК УСПІШНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ (КІНЕЦЬ ХІХ ПОЧАТОК – ХХ СТОЛІТТЯ)

У статті вказується на особливу роль економічної освіти, яка виступає складовою частиною виховання гармонійно розвинутої особистості, має специфічні завдання, принципи і проникає в усі напрямки суспільного життя. Наявність економічно-господарських, кредитових, кооперативних установ свідчила про значну розгалуженість економічно-господарського, кооперативного життя та велику потребу у пресі. Професійна економічна освіта сприяє соціальній і персональній ідентифікації людини та в процесі її здобуття в молодій людині формуються сталі цінності.

Ключові слова: економічна освіта, професійна економічна освіта, система національної кооперативної освіти, західноукраїнські землі, культурно-просвітницькі товариства, професійна підготовка фахівців, професійне шкільництво, кооперація, кооперативний рух, господарські спілки, національно-культурне відродження.

Potapiuk L., Potapiuk I.

PROFESSIONAL ECONOMIC EDUCATION IN WESTERN UKRAINIAN LANDS AS AN IMPORTANT FACTOR OF SUCCESSFUL SOCIALIZATION OF YOUNG PEOPLE (LATE XIX – EARLY XX CENTURY)

The article points to the special role of economic education, which acts as an integral part of the education of a harmoniously developed personality, has specific tasks, principles and penetrates into all areas of social life. The presence of economic, credit, and cooperative institutions showed a significant branching up of economic, cooperative life and a great need for the press. Professional economic education promotes social and personal identification of a person and forms stable values in the process of its acquisition in a young person.

Key words: economic education, professional economic education, system of national cooperative education, the Western lands, cultural society, professional training, cooperation, the cooperative movement, business associations, economic societies, national and cultural revival.

Потапюк Л.Н., Потапюк И.П.

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ НА ЗАПАДНОУКРАИНСКИХ ЗЕМЛЯХ КАК ВАЖНЫЙ ФАКТОР УСПЕШНОЙ СОЦИАЛИЗАЦИИ МОЛОДЕЖИ (КОНЕЦ XIX – НАЧАЛО XX ВЕКА)

В статье указывается на особую роль экономического образования, которое выступает составной частью воспитания гармонично развитой личности, имеет специфические задачи, принципы и проникает во все направления общественной жизни. Наличие экономически-хозяйственных, кредитных, кооперативных учреждений свидетельствовало о значительной разветвленности экономически хозяйственной, кооперативной жизни и большую потребность в печати. Профессиональное экономическое образование способствует социальной и персональной идентификации человека и в процессе его получения у молодого человека формируются устойчивые ценности.

Ключевые слова: экономическое образование, профессиональное экономическое образование, система национального кооперативного образования, западноукраинские земли, культурно-просветительские общества, профессиональная подготовка специалистов, профессиональное школоведство, кооперация, кооперативное движение, хозяйственные общества, национально-культурное возрождение.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Економічна освіта на сучасному етапі розвитку України визначається завданнями переходу до демократичної і правової держави, ринкової економіки, необхідності наближення її до світових тенденцій економічного і суспільного розвитку. Основним джерелом економічного зростання стають знання та інновації, а особливості змісту професійно-економічної освіти обумовлюються вимогами до її кінцевого результату – формування гармонійної, різнобічно розвиненої особистості, для якої професійні компетенції, їх постійне оновлення складають основу самореалізації в економічній сфері суспільства. А отже, реалізацію успішної професійної економічної діяльності мають здійснювати фахівці з високим професійним та кваліфікаційним рівнем, оскільки від успішності економічної соціалізації залежить активність людини, її самореалізація протягом усього життя.

У цьому контексті в «Концепції розвитку економічної освіти в Україні» зазначається, що головною парадигмою економічної освіти, є розуміння того, що розвиток економічної сфери суспільства значною мірою зумовлений характером життєдіяльності людини, її світоглядом, соціально відповідальною поведінкою. Професійна підготовка і адаптація сучасних економістів передбачає розуміння і сприйняття ними закономірностей формування та розвитку відтворювальних процесів на макро- та мікрорівнях, у взаємозв'язку з розвитком політичних, культурних та інших суспільних процесів [8, с. 4-5]. З огляду на це розвиток економічної освіти загалом та професійної економічної освіти зокрема є важливим чинником успішної соціалізації молоді, оскільки здатність до інновацій у професійній діяльності й соціальному житті у європейському світогляді визначаються головними складовими національного багатства та основним ресурсом соціально-економічного розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми.

Освітньо-економічні процеси на західноукраїнських землях та діяльність українських кооператорів і педагогів, їхню педагогічну, наукову, громадсько-економічну та культурно-просвітницьку подвизницьку працю розглядали вітчизняні вчені С. Бабенко, В. Гомоннай, Я. Гончарук, І. Карбулицький, Є. Лихолат,

Ю. Павликовський, Р. Пастушенко, Є. Пігуляк, О. Попович, В. Сімович, С. Смаль-Стоцький, Є. Храпливий та ін.

До проблем вивчення історії економічної освіти в Західній Україні, досвіду функціонування фахового, зокрема торгово-кооперативного шкільництва; сподвижницької праці діячів кооперації зверталися українські й зарубіжні дослідники Л. Баїк, К. Беноні, І. Витанович, С. Гелей, Д. Герцюк, З. Гіптерс, М. Голубка, В. Гомоннай, Б. Добрянський, М. Євтух, Т. Завгородня, С. Золотухіна, С. Злупко, В. Кемінь, О. Ковальчук, І. Козловська, Н. Кошелева, І. Курляк, К. Левицький, Й. М'єнсо, Д. Пенішкевич, І. Петрюк, І. Потапюк, Л. Потапюк, В. Росул, А. Синівська, Б. Ступарик, А. Шайнер, М. Чепіль та ін. Теорія та історія розвитку жіночої професійної освіти висвітлена у наукових доробках О. Аніщенко, Б. Добрянського, М. Захарченко, З. Нагачевської, Л. Применко та ін.

Окремим питанням розвитку фінансово-економічних відносин на західноукраїнських землях, зокрема питанням кооперації, присвячені численні праці Т. Гунчака, М. Гуцуляка, А. Качора, Ю. Крохмалюка, І. Нагаєвського, І. Новосівського, Н. Полонської-Василенко, М. Стахіва, І. Хоми, М. Хронов'ята, В. Шевчука та ін. Незважаючи на значний інтерес до означеної проблеми, до цього часу питання соціальних чинників, що забезпечують успішний перебіг процесу соціалізації молоді, досліджені недостатньо.

Цілі статті. Метою статті є аналіз професійної економічної освіти на західноукраїнських землях як важливого чинника успішної соціалізації молоді (кінець XIX – початок XX століття).

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Економічна освіта є складовою частиною виховання гармонійно розвинутої особистості, має специфічні завдання, принципи і проникає в усі напрямки суспільного життя. Аналіз джерельної бази показав, що розвиток економічної освіти на західноукраїнських землях відбувався в умовах жорстких утисків, заборон з боку як австро-угорських, так і польських можновладців. Незважаючи на відсутність держави, авторитарність системи освіти, прогресивні культурно-освітні діячі Східної Галичини кінця XIX – першої половини XX ст. І. Баріляк, А. Гаврилко, М. Галушинський, А. Жук, А. Качор, А. Кущинський, І. Лучишин, Ю. Павликовський, І. Юцишин, Р. Білинський, Д. Великанович, В. Вербицька, К. Коберський, К. Левицький, О. Луцький, Г. Микитей, А. Мудрик, А. Палій, З. Петрів, А. Романенко, М. Росткович, М. Холєвчук, Є. Храпливий та ін. в контексті соціального, національного й педагогічного гуманізму наполегливо боролися за політичну, економічну та освітню незалежність, усіляко підвищували добробут і культуру українського селянства шляхом поширення знань і впровадження новітніх технологій у сільське і домашнє господарство [13, с. 13]. Отож, «чи не центровим завданням економічної освіти є розуміння можливостей самореалізації особи як економічно активного члена суспільства, здатного свідомо долучатись до економічного життя країни» [15, с. 183].

Значною подією, яка сприяла розвитку економічної освіти на західноукраїнських землях, стало проведення 1909 року Першого Всеукраїнського просвітньо-економічного конгресу, основним організатором якого було товариство «Просвіта». Конгрес організували з нагоди 40-річчя «Просвіти». Він проходив у Львові і налічував понад 750 учасників з усієї України. Як пише І. Зуляк, основним завданням цієї наради було критичне осмислення й оцінка результатів діяльності, знаходження шляхів і методів поліпшення економічного стану українського селянства; участь у конгресі всіх верств населення свідчила про зацікавленість змінити існуючі соціально-економічні порядки на селі, що сприяло б значному піднесенню економіки Східної Галичини та

відповідно зростанню матеріального добробуту українців [6, с. 157-158]. Такий захід, на думку М.М. Голубки, свідчить про достатній рівень економічної освіти як залучених у відповідні господарські процеси осіб, так і готовність інших членів соціуму розвивати відповідні навички. Така непересічна подія, безумовно, не лишилась непоміченою як у самому суспільстві, так і на вищому рівні, позиціонуючи західноукраїнські землі як активних економічних агентів європейського масштабу [3, с. 51].

У 1910 р. «Просвіта» видала протоколи і доповіді Конгресу. З-поміж багатьох цікавих і конструктивних доповідей відзначався виступ А. Жука (Льченка) «Значення кооперації для нашого народу», в якому було обґрунтовано ідейно-політичний аспект кооперативного руху. Дослідник українського кооперативного руху І. Витанович назвав цей виступ ідеологічно-програмовим і застерігав, що економічні і культурно-просвітні товариства повинні охопити усі аспекти народного життя, але не повинні вироджуватися в бюрократичні канцелярії та гендлярські кооперації. Кооперація не може бути універсальним ліком на всі суспільні болячки, вона не може бути самоціллю, а лише засобом усунування засобів виробництва, розподілу, послуг [1]. «Коли розпилена тепер народна маса буде зорганізована в економічні і культурно-просвітні інституції; коли вся суть таких інституцій буде об'єднана в національні союзи і федерації – тоді наш народ прибере форму організму, нації. І коли цей процес самоорганізації нації звершиться, тоді наступить самий важкий акт національно-політичної боротьби. Тоді ми поставимо дах на нашій національній будівлі, тоді виведемо купол, на якому поставимо прапор самостійної нації» [5].

Конгрес ухвалив такі резолюції, які запропонував А. Жук (з додатком кооперативного діяча Наддніпрянської України М. Левитського): 1. В основу народної самодіяльності в економічній сфері треба покласти ідею демократичної кооперації. 2. Кооперативна організація праці, утворюючи центри національного економічного життя, буде становити матеріальну основу для національно-політичного визволення українського народу і його культурного й економічного розвитку. 3. Кооперація, поліпшуючи економічне становище трудящих тепер, закладає одночасно підвалини для зміни в майбутньому наявного ладу. 4. Кооперативи повинні бути національні. 5. В основу кооперативної системи треба покласти інтереси споживання [7].

А отже, професійна самореалізація як ціннісний орієнтир має займати чільне місце в самореалізації молодого людини.

Другою подією, яка знаменувала економічне відродження Західної України, був Другий всеросійський кооперативний з'їзд у Києві у 1913 р. З цього приводу дослідник українського кооперативного руху І. Витанович згодом писав, що «ідейні напрями, виявлені в тих двох зустрічах українських кооператорів, чітко зарисовувалися й стали дороговказом як у наступній добі визвольних змагань і державного будівництва української нації, так і під час буйного розвитку кооперативної самооборони на західноукраїнських землях у міжвоєнні роки» [1].

Розвитку економічної освіти дітей та молоді, пропаганді ідей кооперації та безперервної освіти, організації кооперативного навчання присвячені праці Д. Коренця – відомого педагога, організатора торговельно-кооперативного шкільництва. Актуальним і в сучасних умовах розвитку українського суспільства є теза Д. Коренця про зв'язок ступеневої професійної освіти особистості з принципом природовідповідності. Щоб уникнути апатії до навчання, байдужості й не калічити душу дитини, педагог рекомендував батькам навчати відповідно до її природних здібностей, таланту. «Є діти, що більше схильні до книжної науки, а є інші діти, що більше надаються до практичної науки, – писав Д. Коренець. – Тому вчасно пізнати, довідатися, до чого саме дитина надається, є справою дуже важливою для її майбутнього» [9]. Прихильник фахової освіти Д. Коренець закликав організовувати

професійну орієнтацію молоді, різні види консультацій, створювати «порадні для вибору звання», що знаходило підтримку серед найбільш прогресивних освітян краю. Таким чином ставився акцент на постійному особистісному зростанні, самопізнанні, самовизначенні, самоуправлінні, самовдосконаленні.

Історія розвитку професійної торгової освіти в Галичині датується початком XIX ст. Так, у 1817 р. у Львові було відкрито реальну школу, в якій готували учнів до практичних професій. Це була 3-класна реальна школа, яка не мала конкретної професійної орієнтації. Вісім років пізніше її було реорганізовано на школу, що готувала до занять технікою або торгівлею. У 1835 р. школу реорганізували на навчальний заклад, що мав статус ліцею, далі відкрили торгове відділення і навчальний заклад отримав назву «Торгова і реальна академія». У 1844 р. з неї було утворено «Технічну академію», в якій ще певний час [14, с. 65] існувало торгове відділення.

У 1899 р. у Львові на базі цього навчального закладу створено Вищу торгову школу, яка в 1902 р. отримала статус «Торгової академії». Реальна школа, яка була заснована у 1817 р., вважається родоначальником Львівської політехніки. Ставши закладом вищої освіти, один із її відділів, торговий, згодом отримав статус середнього професійного торгового навчального закладу, оскільки центральна освітня влада забороняла появу на території Австро-Угорщини ще однієї вищої школи, так як у Відні уже існували Торгова та Експортна академії.

Відстоюючи головну національну ідею – здобуття і відновлення державності, відомий державний діяч Західної України Кость Левицький вважав, що перший період економічного відродження почався на початку 80-х років. Так, 30 листопада 1880 р. у Львові відбулося перше народне віче галицьких українців, на якому В. Барвінський виступив із промовою і обґрунтував цілу низку вимог: стримати примусове обезземелення селян; запровадити громадські позичкові каси та громадські шпихліри і на цій підставі за допомогою краєвих фондів утворити кредитову організацію для потреб селянських і маломіщанських господарств. Така кредитна організація допомогла б зупинити розорення цих господарств, звільнитися від лихварських і банківських боргів, закласти в наших громадах здорові основи господарського розвитку [10].

Професійна торгова освіта в Галичині була наймолодшою за часом виникнення від промислової, сільськогосподарської освіти, так як сформувалася найпізніше. Хоча професійні торгові школи в Галичині з'явилися ще в першій половині XIX ст., однак вони не стали навчальними закладами, які б творили систему професійного торгового шкільництва. Зміна суспільно-економічних ситуацій у Галичині – надання автономії, створення КШР, розвиток споживчої кооперації, зміни в сільському господарстві привели до того, що професійне торгове шкільництво як система оформилася лише наприкінці XIX ст. Професійні торгові школи Галичини на початку другої половини XIX ст. розпочали підготовку кадрів для торгівлі, сфери послуг, торгової адміністрації, проте вони не відзначалися організаційною і програмною однорідністю, були різними за організаційними і програмними засадами [14, с. 65].

І лише на кінець XIX ст. – початок XX ст. в Галичині торгове професійне шкільництво сформувалося в систему, яка включала 4 основні типи торгових шкіл. А саме: доповнюючі торгові школи, річні торгові курси, двокласні торгові школи, вечірні торгові курси для працюючої молоді та дорослих. Торгові професійні школи були не складними в організації, не потребували значних коштів на придбання устаткування [14, с. 65]. Особливість організації навчання в мережі державних і приватних торговельно-кооперативних шкіл різного рівня полягала в тому, що поряд із вивченням загальноосвітніх та фахових предметів, значна увага приділялася виробленню практичних навичок, що передбачало прагнення до саморозвитку в собі творчої особистості, яка прагне до вдосконалення в різних сферах своєї діяльності.

Історія професійної економічної освіти на Західній Україні у другій половині XIX – на початку XX ст. характеризувалась й традиціями і зародженням нових форм громадської самопомоги в побуті українського народу, виникненням перших споживчих товариств, кредитових спілок, кооперативного руху, їх боротьби з лихварством і темнотою [12, с. 6].

Так, відомо, що з 1898 р. з ініціативи Кость Левицького було створено перше кооперативне об'єднання – Крайовий союз кредитовий, так-званий Центробанк. Цей Краєвий союз кредитовий мав бути провідним організаційним і кредитовим центром для української кооперації в Галичині. У його складі спочатку було 17 кооперативів. У 1913 р. до нього належало 427 кооперативів. Власне майна у нього було на 1 110 000 корон, понад 4 мільйони корон виданих позик, загальний оборот сягнув майже 106 мільйонів корон [11]. Очолив КСК Кость Левицький, який керував ним протягом усього періоду існування. Саме завдяки його невтомній і самовідданій праці та зусиллям інших адвокатів 90-ті роки минулого століття назвали «ерою адвокатів».

Згодом, у 1905 р. був заснований Крайовий союз Ревізійний, який перебрав від Крайового союзу кредитового діяльність з організації кооперативних спілок усіх типів. Реорганізація союзу відбулася у 1928 р. Він став ревізійним осередком української кооперації у Галичині будучи Ревізійним союзом українських кооперативів (Р.С.У.К.) (здійснював видавництво «Господарсько-кооперативного часопису», журналу «Кооперативна республіка», «Кооперативна родина», тощо).

У 1907-1914 р. мережа кооперативних товариств у Галичині охоплювала приблизно 11 тис. членів. Розвиток кооперативної торгівлі призвів до появи кредитних спілок. Традиція кас взаємодопомоги (гмінні каси) мала місце в Галичині першої половини XIX ст., а друга половина XIX ст. позначена розвитком кредитних спілок на кшталт Райфайзена. У 1883 р. виник великий Крайовий кредитний банк. Він надавав кредити кооперативам, малим підприємствам, фінансував гіпотeki, надавав інвестиції. Від 1850 р. з'являється новий тип торгових інституцій – Торгово-промислові палати у Кракові, Львові, Бродях. Перелічені процеси, що об'єктивно відбувалися в Галичині, викликали потребу нагального розвитку професійної торгової освіти [14, с. 64].

Так торгова професійна освіта, сформувавшись як самостійне освітнє явище аж наприкінці XIX – початку XX ст., відділилася від промислової професійної освіти. Передісторія розвитку цієї галузі була такою: промислова і торгова освіта не розділялися, бо сприйняття їх базувалося на такому твердженні: торгова освіта – це різновид промислової. Було поширене ще одне бачення проблеми торгової професійної освіти: а чи потрібна спеціальна освіта взагалі, коли, маючи вроджену схильність до торгівлі (часто приводили, як приклад, вроджені торгівельні здібності представників єврейського народу), можна з певним багажем загальноосвітніх знань цілком добре працювати. Ось яку характеристику ситуації, що пов'язана з проблемами розвитку професійної освіти, дав С. Левицький у праці «Професійне шкільництво з огляду на реформу середньої школи», що вийшла у Львові в 1908 р. накладом Товариства торгової школи. Наголошуючи на тому, що купецької (торгівельної) школи у правдивому розумінні того слова Галичина не мала до того часу взагалі, нечисельні торгівці це або самоуки, або вихованці інших шкіл, переважно німецьких, загал же дрібних торгівців – це люди професійно недовчені або взагалі не професіонали [16, с. 14]. Не менше влучною є характеристика цього ж автора щодо проблеми розширення професійної торгової освіти в контексті розвитку професійної освіти Галичини.

У кінці XIX ст. професійна освіта пережила етап піднесення: «було відкрито дві торгові академії, торгові, професійні промислові, лісові, гірничі, сільськогосподарські школи, були певні успіхи, але по тім все застигло, – не було руху і бажання вдосконалювати систему професійної освіти. Об'єктивні ж суспільні умови вимагали

свого: розвиток капіталістичних відносин, фабричної промисловості, проблеми реалізації виробленої продукції вимагали висококваліфікованих фахівців» [16, с. 12]. Таким чином бачимо, що справді проблеми розвитку торгової професійної освіти накладалися на проблеми розвитку професійної освіти і були в багатьох випадках спільними [14, с. 66].

Справа економічної освіти населення вимагала особливої роботи: елементарної грамотності, вироблення у кожної людини потреби здобувати знання для доцільного ведення господарства. Тому наявність економічно-господарських, кредитових, кооперативних установ свідчить про значну розгалуженість економічно-господарського, кооперативного життя та велику потребу у пресі. Проте, преса постійно відставала від темпів економічної діяльності жителів Західної України. Так, деякі видання виходили протягом короткого часу: «Молочарська часопись», «Український пасічник» – у 1914 р., «Земле ділець» – у 1912 р., «Торговельно-промислові відомости» – у 1908 р., «Вісти промислової комісії» – у 1913 р., «Торговельно-промисловий вісник» – Стрий, 1912-1913 рр. Лише «Рільничі відомости» (Львів) виходили протягом 1906-1914 рр., а «Часопись для спілок рільничих» протягом 1904-1921 рр. А. Животко зауважує, що усі ці часописи були переважно ділом приватної ініціативи, через що довго й не утримувалися [4]. На наш погляд, на початку століття для преси ще не було достатніх умов для структурованості і диференціації.

Загалом, аналіз економічної, політичної, психологічної, педагогічної літератури того часу свідчить, що багато вітчизняних та зарубіжних філософів, педагогів, економістів вбачали у духовно-моральних аспектах ринкових відносин засоби не лише підвищення ефективності виробництва, а й морального удосконалення людей [2]. Реалізуючи свої соціальні функції, молодь прищеплює прагнення до знань, орієнтує їх на освоєння професійних навичок, сприяє формуванню мрій, пов'язаних із бажанням досягнення життєвого успіху й відповідного соціального стану.

Висновки. Отож, професійна економічна освіта сприяє соціальній і персональній ідентифікації людини та в процесі її здобуття в молодій людині формуються сталі цінності. Професійна економічна освіта сьогодні має формуватися у тісному взаємозв'язку з підприємницькою конкретною діяльністю, що забезпечуватиме більш повноцінну соціалізацію підприємливої молоді в умовах швидких змін в соціально-економічному житті трансформаційного суспільства глобалізаційної доби. Студент, мотивований до кар'єрного зростання, повинен за допомогою системи адекватних методів, засобів і видів діяльності накопичувати певну сукупність знань, компетенцій, формувати й розвивати здібності, уміння й навички, одержувати нові знання та ефективно діяти у виробництві, а також в інших сферах суспільного життя.

Новий тип економічного мислення сучасного випускника закладу освіти передбачає підприємницьку ініціативу в праці, діловитість, відповідальність, творчий пошук шляхів створення нових матеріальних благ, технологій, розвитку інтелектуальної власності, шляхів, що ведуть до найкращого господарського результату – ефективною власною діяльністю при найменших витратах праці і матеріальних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Витанович І. Історія українського кооперативного руху / І. Витанович. – Нью-Йорк, 1964. – С. 83-91.
2. Гіптерс З. В. Економічна освіта на західноукраїнських землях та її сподвижники (XIX – перша половина XX століть) : монографія / З. В. Гіптерс. – К. : УБС НБУ, 2011. – 347 с.
3. Голубка М. М. Основні напрями розвитку економічної освіти на західноукраїнських землях у 1848-1918 роках / М. М. Голубка // Економічний вісник університету. – Випуск № 29/2, 2016. – С.48-52.
4. Животко А. Історія української преси / А. Животко. – Мюнхен, 1989-90.
5. Жук А. Українська господарсько-кооперативна преса / А. Жук // Господарсько-кооперативна часопись. – 1931. – Ч.1.
6. Зуляк І. Роль «Просвіти» у поширенні економічних знань у східній Галичині (кінець XIX – початок XX ст.) / Іван Зуляк // Україна : культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 19 : «Просвіта» – обертг незалежності та соборності України / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Відп. ред. Ярослав Ісаєвич, упоряд. : Феодосій Стеблій, Володимир Пашук. – Львів, 2010. – 784 с. – С. 151-159.

7. Льченко А. Значінє кооперації для нашого народу / А. Сльченко // Перший Український просвітно-економічний конгрес : Протоколи і реферати. – Львів, 1910.– С. 599-603.
8. Концепція розвитку економічної освіти в Україні // Освіта України. – 2004. – № 6. – С. 4-5.
9. Коренець Д. Що робити з дітьми / Д. Корінець // Рідна школа. – 1934. – Ч. 10. – С. 150-151.
10. Левицький К. Початки розвою наших економічних інституцій / К. Левицький // Перший Український просвітно-економічний конгрес : Протоколи і реферати. – Львів, 1910. – С. 558.
11. Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив «ВУЛКАН» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://koopvulkan.at.ua/index/0-5>.
12. Потапюк Л. М. Становлення економічної освіти на прикладі діяльності західноукраїнських громад (кінець XIX – початок XX століття) / Л. М. Потапюк, І. П. Потапюк // Економічний форум. – 2015. – № 2. – С. 5-12.
13. Потапюк Л. М. Соціально-педагогічні засади розвитку системи національної кооперативної освіти на західноукраїнських землях (друга половина XIX – початок XX століття) // Л. М. Потапюк, І. П. Потапюк // Економічний форум. Збірник наукових праць. Луцький НТУ. – Випуск 1. – Луцьк. – 2017. – С. 11–18.
14. Субтельна Г. В. Підвищення рівня фахової підготовки у професійному шкільництві Галичини : навчальний посібник / Г. В. Субтельна; за ред. Я. Г. Камінецького; уп.: Я. Г. Камінецький, Л. Я. Криницька. – Л. : Норма, 2014. – 136 с.
15. Товканець Г. В. Педагогічний аналіз завдань вищої економічної освіти в Україні / Г. В. Товканець // Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Педагогіка. Соціальна робота / гол. ред. І. В. Козубовська. – Ужгород : Говерла, 2014. – Вип. 31. – С. 182-185.
16. Lewicki S. Szkolnictwo zawodowe wobec reformy szkoły sredniej. – Lwow, 1908.

Рецензент д.е.н., професор Матвійчук Л.Ю.